

Peter Östman kd ym.

Kirjallinen kysymys ukrainalaisten kausityöntekijöiden eläkkeistä

Eduskunnan puhemiehelle

Suomeen tulee vuosittain tuhansia ukrainalaisia kausityöntekijöitä. Lain mukaan suomalainen työnantaja on yleensä velvollinen työeläkevakuuttamaan myös ulkomaalaisen työvoimansa. Vaikka lyhyestä ja matalapalkkaisesta kausityöstä kertyneet eläkkeet voivat olla työntekijää kohden pienehköt, on TyEL-maksukertymä erityisesti runsaasti kausityövoimaa työllistäville työnantajille suuri. TyEL-maksun suuruus on työntekijän ja työnantajan osuudet yhteensä huomioituna noin 25 % maksetusta bruttopalkasta.

Tiedot eläkekertymästä luovutetaan eläkerahastoista vain eläkkeensaajalle itselleen. Valtaosa kausityövoimasta on matalasti koulutettua, ja heidän englannin kielen taitonsa on usein vähäinen, joten käytännössä tiedonsaanti odottavasta eläkkeestä on usein hankalaa. Erityisesti jos summa työntekijää kohden on suhteellisen pieni, ei eläkekertymän työläs tiedustelu eläkerahastosta ole työntekijälle kannustavaa.

Koska Suomella ja Ukrainalla ei ole sosiaaliturvasopimusta, koituu työntekijän tehtäväksi eläkkeen periminen työntekomaasta itse eläkkeelle jäätyään. Monissa tapauksissa eläkkeelle jäädään jopa vuosikymmeniä Suomessa tehdyn kausityön jälkeen. Jos eläkekertymä on pieni, voidaan eläke maksaa kertamaksuna, mutta silloinkin se on mahdollista vasta työntekijän eläköitymisen jälkeen. Perusteltuna huolena on, että suomalaisten työnantajien kausityöntekijöistä maksamat eläkemaksut jäävät tiedon ja toimivien järjestelmien puutteessa aikoinaan nostamatta. Ukrainan sotatilasta aiheutuvan muuttoliikkeen myötä ukrainalaisten työntekijöiden määrä Suomessa lie-nee lähiaikoina pikemminkin nousu- kuin laskusuhdanteinen.

Käytännössä nostamatta jäävät eläkemaksut saattavat muodostaa jopa miljoonien eurojen "setelitehtaan" eläkerahastoille vuosittain. Myös ulkomaalaista, lyhytaikaista kausityövoimaa koskevia eläkemaksuja perustellaan sillä, että työ- ja palkkausehtojen tulee olla koti- ja ulkomaiselle työvoimalle samat. Ulkomaisen kausityöntekijän, jonka kotimaalla ei ole Suomen kanssa solmittua sosiaaliturvasopimusta, asema on asetelmassa kuitenkin erittäin heikko. Kokemusten perusteella eläkerahastot ovat jopa haluttomia vastaamaan kausityöntekijöiden eläketiedusteluihin. Luonnollisesti tilanne ei koske vain ukrainalaisia vaan myös muita työntekijöitä maista, joilta kahdenvälinen sopimus puuttuu.

Tilanteeseen, jossa suomalaiset työnantajat uhkaavat maksaa nostamatta jääviä eläkemaksuja ja kausityöntekijät uhkaavat jäädä ilman ansaitsemiaan eläkkeitä, on onneksi olemassa useita ratkaisuvaihtoehtoja. Minimissään eläkerahastot tulisi velvoittaa raportoimaan oma-aloitteisesti ulkomaalaisille kausityöntekijöille kertyneistä eläkkeistä. Ukrainalaisten kausityöntekijöiden suu-

Kirjallinen kysymys KK 162/2022 vp

ri määrä huomioiden edullisinta olisi kuitenkin solmia Ukrainan kanssa kahdenvälinen sosiaaliturvasopimus. Sopimusta odotellessa tulisi pikimmiten varmistaa, että ukrainalaisten eläkkeet voidaan maksaa työntekijöille esimerkiksi heti työsuhteen päättyessä varsinkin siinä tapauksessa, että työsuhde on kestänyt lyhyen aikaa ja eläkekertymä on pieni.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo edistää sitä, että suomalaisten työnantajien kausityövoimastaan maksamat eläkemaksut eivät jää nostamattomina suomalaisiin eläkerahastoihin, vaan päätyvät työntekijöille?

Helsingissä 31.3.2022

Peter Östman kd
Antero Laukkanen kd
Sari Tanus kd
Päivi Räsänen kd
Sari Essayah kd